

Kedd,

70.

Maj 15. 1849.

Kormány s elvek.

Igen furcsának tetszik nekünk, midőn a Marcius tizenötödike s tán utána egy némely parlamenti tagok így okoskodnak:

„Elveink győztek, minket illet a kormányzás.”

Ez angol beszéd, igen rossz magyar fordításban.

Mi azt tartjuk, ha valamely párt a parlamentben olly kérdésben, mellyet életkérdésnek tekint kisebbségben marad, midőn t. i. a parlament többsége nyilatkozik bizonyos elvek iránt, akkor a többség embereinek épen ugy kötelessége megragadni a kormányt, mint a kisebbségnek visszavonulni.

De mit beszélünk mi a parlamentben többségről vagy kisebbségről, hol életkérdések mindig egyhangulag döntettek el, hol semmi kérdés körül még pártok nem fejlődhetek ki, hol még csak a nézet sem oszlott meg fontos ügyekben;

Ez időben csak egy nézet volt uralkodó, ezt követte ellenmondás s vita nélkül a parlament. A házban egy akarat volt s ez az övé volt.

Hol vannak tehát a többség, hol a kisebbség emberei?

Az ki a parlamentet egyedül vezette kivüle áll már a parlamentnek, neki sem pártja nem volt, sem ellenzéke, a parlament egészen övé volt.

Itt tehát lehet sympathiákról s antipathiákról szólni — igen ennek van értelme, de elvekről s azok szerinti kormányról, többség embereiről s azok kormányáról képtelenség.

Sőt igen furcsa dolgok állnának elő viszonyaink közt a többségből alakítás elvéből, mellynek itt az előzmények miatt semmi értelme nincs.

Egyetlen minister sincs az új kormányban, ki Debreczenben parlamenti életet élt volna, sőt Szemereministerelnökön kívül parlamenti élete egyetlen ministernek sincs.

Minő többség emberei tehát ők?

Igen mondjátok, de elveink — a republicai irány, a forradalom, a democratia — jutottak a kormányra, tehát minket illet azoknak életbeléptetése.

Igazságtok volna, ha a monarchismus a köztársasággal, a forradalom a törvényességgel, a democratia az aristocratismussal csatát küzdött volna a parlamentben s e körül fejlett volna ki többség vagy kevesebbség.

De itt a parlament egy tagban tartotta fen april 14-kéig a monarchismust személyesítve a dynastiában; azontul sem declaralta a köztársaságot; a törvényes védelem terét azon napig az egész országgyűlés nemine contradicente tartotta fen, míg akkor egyhangulag declaralta a forradalmat. Democratia körül soha elágzás alkalmá sem volt.

Hol van hát a többség hol a kevesebbség a parlamentben?

Vannak mondjátok régi republicanusok s ujdonsülttek. Erről a republicanismus ancienitásáról majd lesz alkalmunk némi

mulatságos dolgokat elmondani, addig is némelyeket szabadjon kérdenünk:

Magok a ministerek Szemerét kivéve, kit még a múlt szeptemberi napokból ismerünk a többiek mióta forradalmiak, mióta republicanusok?

Szerettük volna látni azon őrzöngöt, ki még 3 hó előtt a Debreczenben a forradalmat és respublicát emlegetett volna a parlamentben.

Maga a kormányzó jelölte ki az elvet „védeni a hazát utósóig, s nem vágni be utját semmi kiegyenlítésnek.”

Ez volt az uralkodó nézet.

Később fordultak dolgaink, vitéz hadseregünk győzedelmei által rést nyitott kilátásainknak, a császár is tovább haladt mart. 6-ki nyilatkozványában, s ugy látta a kormányzó, mi is mehetünk tovább.

A parlament egy testben kísérte őt. Így lettünk az események által forradalmiak, így jutottunk tetteleg köztársasági formákhoz.

A kivívott eredmény tehát az eseményeké, mellyeknek szóvivője a kormányzó volt, de ebből többség vagy kevesebbség nem merült fel, mert az a mi elvekben kimondatott vita tárgya soha sem volt a parlamentben. Erők nem mérköztek, pártok nem fejlettek.

Meglehet ellenfeleink a többségről fogalmakat az utósó idő két fontosabb kérdéseire vélik reducálni. Mindkettő igaz életkérdés.

Egyik az april 14-ki határozat.

Másik a kormányzóság formulatioja.

Mind kettőben a kérdés a kormányzó által hozatott a házba, ő mondá ki nézeteit első. Mind két kérdés titkos ülésekben hozatott tisztára.

Az első elvileg egy hang sem ostromolta soha, mondatott néhány észrevétel a kimondás oportunitására.

A másodikban kétfelé vált a ház véleménye, egyik organismust követelt az új állapotnak, másika nem.

Kik az organismust kívánták délben az osztályokban igen igen nagy többségben voltak, este ugy praetendáltatott szavazás nélkül, hogy kevesebbségben vagnak.

Az eredmény az lett, hogy a kormányzóság világosan formulázva lön.

Praetendált minoritás győzött az eredményben!

Szerinte formuláztatott az új ideiglenes alkotmány.

Mit beszéltek tehát a többség vagy kevesebbség embereiről a parlamentben.

Mi felidézük a Marciusból mit mondtak ott a kormányzóság organismusáról és földidézük saját elmondott nézeteinket s melléje az új alkotmány IX. pontját s ítéljen kiki kinek nézete szerint fejlett ki a legnagyobb szerű kérdésben az eredmény.

Ha beszélhetne valaki az új idő formáiról, mellynek kép-

viselője s szóvivője volt, azok mi vagyunk az irodalomban s parlamentben.

Ti jelszót mondtatok s midőn alkalmazni kelle megtagadtátok az elveket s mégis elveiteket látjátok a kormányon.

Igy nem mystificálnánk soha hivatalnyerésért. Z.

Kazincziad.

Ancienitás, Ujdonsúltság.

Kimondottuk — hol hol nem, lapunk mellyik számában kikeresni nincs időnk — hogy bizonyos emberek a republicanismust monopolium gyanánt tartják sajátuknak.

Nem csalatkoztunk. April 14-dikén közvagyonná vált az új forma. Elfogadta a nemzet általánosán. Az osztályt ellenzeni nem lehetett.

S miután ekként egy zászló alá kerültünk, az egyenlőség gyömölcseit, mellyek után bizony nem faradozunk, azért tagadták meg, mert recruták vagyunk s az ancienitás a republicanismusban őket illeti.

Mit akartok ti, így szól nekünk a szombati Márczius, harmadnapos republicánusok? Ti hasonlítatok a beköltözettekhez, kiknek csak bizonyos évek után szokás polgárjogokat adni.

Szép dolog, ha istentől van.

Mi tehát a respublicának ujdonsúltjei, meghajoljunk ancienitások előtt?

Ezen követelés átkozottan antidemocratico-republicano-aristocraticus büzü alapon nyugoszik.

Am boldoguljatok, mi nem törődünk rajta. Bár boldogulna a haza s bár ne áldoztassék fel az ancien veres tollnak a tudomány szorgalom és tehetség.

Ti hogy boldoguljatok szembe állítottátok a szakértelmet az ancienitással. Ezt magatoknak követelitek, azt nekünk adjátok elismerőleg.

Jól van. Elfogadjuk a cserét. Mi szakértők, ti ancien republicanusok vagytok. Válasszanak a ministerek. Mi jó szerencsét kívánunk nekiek ha szakértés helyet a Pilvax s forradalmi csarnok legrégebbi republicanussai közt keresi fel a valódi ancienitást.

Mert a Márczius ne arrogálja magának hogy ő a legrégebbi republicanus az országban. Nálánál ismerünk még régiebbet. Sőt ő bizony koronkint igen aláhagyott, midőn nagy pipájából a keves dohány is kifogyott.

Az ő republicanismusa ódonására nézve saját doctrinai szerint még olly kevéssé jogosít a polgárjogokra mint a mienk.

Egyikünk respublicai nemessége sincs egy éves még. A különbség csak azon csekélység, hogy ő fennen kezdte s körülmények szerint gyakran fordított a dolgon. Mi soha sem, ha kimondottunk valamit, úrai is voltunk.

Még nincs egy éve az az Május 18-kán az 55-ik számban így szólt a Márczius tizenötödike:

„V Ferdinánd király közinkbe jő. A legnagyobb biztossággal elmondhatjuk, hogy Fejelelem általánosabb örömjazzal, s a deliriummal határos elragadtatással soha a történetekben még nem fogadtatott.“

Igy állt még mult Májusban a Márczius republicanismusa, deliriummal biztotta a királyságot örömében. — Akkori időhöz mérve szép volt ez a márcziustól, mi méltányoltuk, noha soha sem tartoztunk a deliransok közé.

Sőt május 20-dikán az 57-ik számban még többet is elmondott ily szavakban:

„Teljes meggyőződésünk, miszerint minket csak az menthet, meg az elveszéstől, hogy a király közénk eljöjjön. Ha a szükséges elemeket rögtönében elő lehetne teremteni, mást mondanánk. De a világon a legkárhózatoss politica: az átmeneti rendszereket keresztül ugratni akarni.“

„Ez isszonyú kockavetés volna. Eshetnék számukra a legerősb szám, eshetnék az üres oldal.“

Igy szólt a Márczius még egy év előtt. Sőt nem régiben már itt Debreczenben, egy kedélyes perczen, lapjának egyik számában kitérte kebelét előttünk s azt monda, hozzánk: saját képegyet akarunk mindketten.

„Élérni t. i. minél többet, de az elérhetlenekért nem kockaztatni az elérhetőket.“

Szólt — mint látható — a Márczius idő szerint józanul is, az az abnegálta magát idő s körülmény szerint.

Ebben az önmegtagadásban — mi bévalljuk — igen sok ajánlatos fekszik. Ki simulékony, accomodans, jó a szolgálatra. Ha ezt keresnek a ministerek, nálok feltalálják.

Szeretnők azonban, hogy midőn magokat az új ministriumnak felajálják, elmondanak valódi jó oldalait s ajánlatos tulajdonaikat, ne használnak az odiosus ancienitás gyámokát s ne vetnék szemükre az ujdonsúltságban parvenu-voltunkat.

Meggondolhatnák hogy ez gyöngedtelen érintése a ministereknek is, kik nem tehetnek róla, hogy egyet kivéve mind parvenuk a respublicában velünk együtt, harmadnaposok, kiknek évek nem adák még meg a polgárjogokat.

De így van az a világon. Democraták lettünk s átakarjuk az aristocraticus világ conventionalis bosszantásait plantálni a democratiába.

Ezen füzfaoltástok aligha megfogamszik. N.

Május 13-dikán.

Hallod, hallod a hegedüt
Ó hogy sir hogy kesereg!
Négy kis hurban annyi bánat
Nem is tudom hogy fér meg.
Mint az édes anya sirján
Zokog árva gyermeke
Mint a lombok sötét árnyán
A csalogány éneke.

Hallod, hallod a hegedüt
Nem figyelsz hurjaira?
Hogy kél, hogy fut végig rajtok
A R á k o c i vihara.
A csatába . . . a csatába!
Hallod hogy csendül a kard,

Látod küzdeni az ősi
Szabadságért a magyart.
Ó e dalban, keserű köny
Bosszu könye minden hang,
Vagy tán vér, melly forr a szivben,
Vagy lobogva égő lang. . . .

Hallod, hallod a hegedüt . . .
Most megint a néphez szól,
Örömet vagy bút merithetsz
Édes-bús hangjaiból.
Majd a csikós kurjantása,
S vidor futytye hangzik fel,
A mikor a csárdás közben
Barna szép leányt ölel.
Majd a három százados bú
Csal belőle hangokat,
Olyan érzőn, olyan fájva,
Hogy a hur is megszakad.

Hallod, hallod a hegedüt . . .
Az a négy húr hogy rezeg.
Olly kis helyen annyi érzés
Nem is tudom hogy fér meg!

Szász Károly.

Nyilvános köszönet.

Azoknak, kik az általam multkor jótékony czélra adott hangverseny létesítésére segédkezeket nyújtottak — különösen pedig azon tisztelt barátomnak, ki a nagy Beethoven mesteri művét valódi művészi ihlettség és tökélyel előadá — e felett saját darabjaimat kitünő delicatessal, s ügyességgel kíséré, s így ezáltal azok hatását nevelé — ezennel szives s hálás köszönetemet nyilvánítom.

Kelt debreczen, május 14-dikén 1849.

Reményi Ede.

Levelek Debreczenbe.

Barátom Lajos!

Egy bomba épen most döntötte le a redoutte homlokzatát, egy másik az Esti lapok hivatala előtt furódott a kövezetbe mint egy félölnyire, A Trattner háza ég.

Minő költő toll volna az, melly e jelenetet letudná írni. A szakadatlanul mennydörgő bombák, mik fejünk fölött szétszakadnak, egyegy gömbölyű fekete füstfoltot hagyva magok után a világos égen. Az ember azt hinné: hogy a pokol feljül kerekedett az égen s onnan támad reánk.

Minő nagyszerű volna e jelenet, — ha Pesten nem volna.

A nép halálosan fel van ingerelve, nincs a szeretetnek egy szikrája többé, nincs a gyávaságnak egy csepje szivében. Gyülöl! gyűlölete olyan, a melly örökségbe marad fiuról fiura,

mint a vallás. Látod ez a gyűlölete az ellenségnek — erősebb alap, mint a hazaszeretet.

Minő nagyszerű volna e tanítás, — ha Pesten nem volna.

Néhány nap, vagy ha isten úgy akarja, néhány hét után hallani fogjátok: hogy Buda elesett. A vár leégetve, védői leölve.

Én sirtam, mikor Pestre beléptem, sirtam, mint gyermek, ki anyját viszontlátja. Sirtam, mikor a szabadság háromszinü lobogóit láttam minden utcán, minden házon repkedni.

Ha Pestre jöttök, sirni fogtok ti is, tán más okból, tán keserűbb okból, de azért ha romokban fogjátok is találni az imádozott várost, e romok fölött mindenütt ott fog lobogni a nemzeti zászló.

Sok seb van ütve már a haza szivén, de egy sem ilyen fájó, egy sem ilyen örök.

Gondolkodtok-e róla: hogy begyógyítsátok?

Sok áldozatot hozott a nemzet a szabadság oltárára, de egy sem volt ilyen nagy, egy sem illy nehéz, mint Pest.

És senkit sem hallasz panaszkodni. Nem egy ember cselekszik itt, egy nép, egy isten.

Háladosak legyetek a magyar nép iránt, háladosak legyetek Pest iránt, ha eljön a jutalom osztások ideje, mert a nehéz idők érdemei nem egyeseké, a népé, az istené és Pesté.

Én láttam, én hallottam, én éreztem, mit szenvedett Pest? Óh az több, mint egész Magyarország szenvedése. Mindennap moralis hóhérpadra vonták lelkét, mindennap megölték és mindennap feltámadt újra. S mit most szenved, azt Magyarország szenved.

Mennyit fog még szenvedni, azt az isten tudja, de hogy azt honfitürellemmel fogja elviselni, az bizonyos.

A nőket kiküldtük a városból, de azért a férfiak helyt állanak, ennek tulajdonítsd: hogy eddigelé több, mint két ezer lövés körül, melly városunkat érte, csak egy birt tüzet gyujtani, a többit rögtün, ezt is félóra alatt elolták, pedig olyankor leg-erősebben lőnek az égő házra.

A megyeházat két bomba igen megrongálta, egyik a börtönt, másik, mint mondják Nyári szállását ütötte át. Nyári azelőtt félórával szabadította ki a rabokat (270-et) s vitte Pilisre.

Ha csöndesebb idők lesznek s azokat megérjük, felfogjuk keresni a magas jellemvonásokat, mikkel Pest négy havi története tömve van, elkezdve a legmagasabb régióktól, és le az olvasni nem tudó napszámos család-köréig.

Ha más jutalmuk nem leend, ismerje meg neveiket, lelkeiket a haza, az utókor.

Ti vész bíróságot állítottatok, ti a bün megtorlásáról gondoskodtok, mi egyszerű napi emberek erénybíróságot fogunk állítani, ki az elfeledett, vagy nem ismert érdemeket egy elismerő szóval jutalmazza. Csekély jutalom, de mégis az.

Mondd meg azoknak, kik a törvényeket hozzák, hogy mig büntetéseket szabnak az árulókra, kiket — istennek hála — ujjainkon felszámlálhatunk, ne feledkezzenek meg az áldozókról, kiknek neve „millio.“

Mondd meg nekik, hogy a nemzet hálados legyen fővárosa iránt.

Jókai Mór.

(Pesti Hirl.)

Charivari.

Flámingó Képesarnok.

1-ső A fő Flamingó — (Lángmadár) olly vérvörös tolat hord, mint a spanyol viasz. De nem születik piros tolason, csak idővel válik ollyanná, mint a Búbajos vadászban Sámuel midőn köpenyt fordít.

A Flámingók, mig illyekké nem lesznek igen ronda, piszkos, hamuszín, barna foltos madarak. Nem szivelik sem a tiszta szárazst, sem a tiszta vizet. Foglalkozásuk, időzésök gázolás, zavarás. Európából rég elpusztultak volt. Csak a szabadság vagy rabszolgaság honában, Amerika és Afrika lápos vidékein élnek.

A mocsárokbán iszapot karmolnak össze és azt piramid alakúvá idomítva ugy fészkelnek rajta.

A debreczeni sárban, ideig óráig, tartozkodhatnának de itt tenyészniök lehetlen volna.

Eledelök: csigák, kagylók, férgek, kigyók, békék s más effélek. Azonban egyik fajtuk, különösen az ugynevezett *Struthio — Camelus* az érczet is megemészti, néha egész lakatokat, kanalokat, gyűrűket sőt gyémánt darabokat is elnyel.

A Flámingók fél madarak, mivel holmi apró szárnyuk is van, repülni is szeretnék, azért igen mulatságos látvány, azon vergődözés, mit ők futás közben szárnyukkal művelnek.

Hangjukat, melly minden esetre, igen lármás és kellemetlen, sokan a hasat trombitáéhoz, mások a szekér zörgéshez hasonlítják. A ki Flámingót akar fogni, csak ijesszen rája és az asztán bizonyosan bajba fogja magát keverni. Csakhogy a támadást minden esetre oldalról kell tenni, mert az egyenes üldözés elől elfutnak.

Óvás és egy alázatos kérés.

Azon koholmányok irányában, mellyek sas szárnyakat kapva teremtőjüktől; már eddig is berepdesték Debreczen utcáit, s tele torokkal üvöltözték, hogy azon hazaárulási bűn miatt kivégzett Zichy Ödönnek hátramaradt, s a nemzet által zár alá vett ingóságai elorozásáról történt felfedezésem; csupán személyes gyűlölségből származott.

Először is, felszolitom azon szószátyár embereket — kik a dolog állásáról, csak azért sem vehettek magoknak semmiféle felvilágosítást, mert senkinek fel nem fedeztem voltaképen, hogy miuton jöttem ezen gaz tett nyomára, — s mégis elég szemtelenek alaptalan gyanuikkal ellenem fellépni — mondják

Megjelennek az **Esti lapok** vasárnapot kivéve minden nap este. Előfizethetni a szerkesztőség kiadó hivatalában (Egyháztér a hatvanutczai szöglet ház első emelet) és Csáthy Lajos könyvkereskedésében.

Előfizetési ár 4 hónapra a félév végéig	{	postán 5 for. — kr.
		helyben 4 „ — „
„ 1 hónapra	{	postán 1 „ 20 „
		helyben 1 „ — „

Egyes szám ára 3 pengő kr.

Felelős szerkesztő s kiadó **Jókai Mór.** — Nyomatik Debreczen város könyvnyomdájában.

ki azt a világ előtt, miféle személyes gyűlölség lehet közöttem, s azon egyén között, kire azon érintett javak egyrészének elorozása kikerült?

Másodszor kötelességemnek érzem előlegesen is, azon koholmány czáfolatára felhozni, hogy én a tényről csak az előtt való este vettem világos tudomást, midőn reggel feljelentetem, addig pedig, mig ezen feljelentés történt, barátságos viszonyban éltem a bűn tényezőjével.

Annyi igaz, hogy miután hamarabb tudtam a dolgot egy éj hosszával, mint feljelentetem, a személy tette irányában már akkor meglehetősen gyűlölettel voltam.

Nem személyes, de tett gyűlölet, s nemzetemnek tett esküm tétellek velem azt, mit tettem, s mit bizonyosan nem tettek volna azon egyének, kik elég szemtelenek felfűtt pofákkal saját magának leczkét adni, azért, mert egy embert; — ki azon nemzetet lopta meg, mellynek hűséget esküdött; ennyire szerencsétlenné tettem.

Ha vannak többen ösmert madaraimon kívül, kik illy véleményben vannak, kik azt hiszik, hogy országos hivatalnok tolvaj is lehet, — ugy azoknak tessék ha lehet — egy külön álló, s a nemzettől egészen független kormányt alakítani, hivatalnokokra meglehetősen szép számmal tehetnek szert, a vásárhelyi és hortobágyi pusztákon.

Vége pedig, csak azon egy alázatos kérésem van, hogy mind azon egyének, kik a dolog valóságáról tökéletes felvilágosítást szerezhetek magoknak, az érintett rágalom pergetése elől sziveskedjenek behúzni piaczi nyelveiket.

Somorfalvi Márton m. k.
orsz. posta osztályi irnok.

Debreczen város könyvnyomdájában igen jutányos áron folytonosan megszerezhető:

MINISTERI RENDELET

az 1848-ki XVIII. t.czikk értelmében a sajtóvétségek felett ítélendő eskütszékek alakítására.

Jó tokaji aszuszőlő bor boutelia számra Darabos-utczában 1000. szám alatt kapható. Ára 30 kr p. p.

Ha valaki Czinttha David debreczeni puskaművestől egy két csövü graner patent srófra készült rövid ágyu pisztolyt, mártius hó 19-ki ólta megvásárolt, azt a debreczeni helyőrségi hadbírói irodába **20 pengő forint** jutalom mellett mutatassa be.